

УДК 811.111'27

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/46-1-24>

Олена КОНОПЕЛЬКІНА,

orcid.org/0000-0002-7368-9596

кандидат філологічних наук,

доцент кафедри англійської філології

Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара

(Дніпро, Україна) *Sci_conference@ukr.net*

СПЕЦИФІКА ПРЕДИКАТИВНОГО АРАНЖУВАННЯ МАЛОФОРМАТНИХ ТЕКСТІВ – АНГЛОМОВНИХ ГОРОСКОПІВ

Стаття присвячена вивченню предикативної організації малоформатних текстів англомовних гороскопів. Гороскоп у роботі розуміємо як публіцистичний або науковий нехудожній текст малого формату вербальної або креолізованої форми, що надає реципієнтам інформацію в атрактивному вигляді стосовно ймовірних майбутніх подій їхнього життя. Об'єктом дослідження послуговували малоформатні тексти англомовних гороскопів, а предметом – їх предикативна специфіка. Метою наукової розвідки є опис предикативної мережі малоформатних текстів англомовних гороскопів.

З'ясовано, що виокремлюють чотири підтипи гороскопів, такі як зодіакальний, етнічний, авторський та спеціальний. Функціонально-семантичне аранжування англомовних гороскопів відрізняється насамперед їх специфічним вживанням граматичних засобів. Предикативна організація малоформатних англомовних гороскопів базується на триєдності «темпоральність – модальність – персональність». Темпоральна мережа переважно ґрунтується на використанні видо-часових форм системи Іndefіnit, тоді як маловживаними є континуумні, невластивими можна назвати перфектні та перфект-континуумні форми. Домінуючими постають Future Simple (ймовірність реалізації дії), Present Simple (стан людини) та Present Continuous (дія, що прогресує).

У модальній мережі має прояв внутрішня та зовнішня модальність. Превалює використання модальних дієслів should, can, may. Затребуваним є також використання імперативу, що пояснюється спонуканням до рішучих дій, впевненості позицій на майбутнє, ухилення від сумнівів та припущень, налаштування ментальності людини на спроможності, можливості, повинності.

Персональна мережа конституюється на основі другої особи you, що акцентує увагу на безпосередньому персонально-особистісному зверненні до реципієнта, важливості індивідуалізації пропонованої інформації, передбачення.

Ключові слова: темпоральність, категорія тексту, темпоральна мережа, малоформатний текст, дискурс.

Olena KONOPELKIINA,

orcid.org/0000-0002-7368-9596

Candidate of Philological Sciences,

Associated Professor at the Department of English Philology

Oles Honchar Dnipro National University

(Dnipro, Ukraine) *Sci_conference@ukr.net*

SPECIFICS OF TEMPORAL ARRANGEMENT OF SHORT-FORMAT TEXTS

The article is devoted to the study of predicative organization of small-format texts of English-language horoscopes. Horoscope in this work is understood as a publicist or scientific non-fiction text of small format in a verbal or creolized form, which provides recipients with the information in an attractive way about the probable future events of their lives. The object of the research is small-format texts of English-language horoscopes, and the subject is their predicative specificity. The purpose of scientific research is to describe a predicative network of small-format texts of English-language horoscopes.

It has been found that there are four subtypes of horoscopes, including zodiacal, ethnic, authorial and special. Functional-semantic arrangement of English-language horoscopes differs primarily in their specific use of grammatical means. The predicative organization of small-format English-language horoscopes is based on the trinity “temporality – modality – personality”. The temporal network is mainly based on the use of species-temporal forms of the indefinite system, while the continuous are underused, and the perfect and perfect-continuous forms are not typical. Dominant ones are Future Simple (action probability), Present Simple (human condition) and Present Continuous (progressive action).

Internal and external modality is manifested in the modal network. The use of modal verbs should, can, may prevails. The use of the imperative is also in demand, due to the motivation for decisive action, confidence in positions for the future, avoidance of doubts and assumptions. Adjusting the human mentality to the ability and duty.

The personal network is constituted on the basis of the second person you, which emphasizes the direct personal appeal to the recipient, the importance of individualization of the proposed information, anticipation.

Key words: temporality, text category, temporal net, short-format text, discourse.

Постановка проблеми. Останнім часом спостерігаються всевітня економічна нестабільність, політичні негаразди, виникнення нових вірусів та хвороб, що негативно відображається на емоційному стані пересічної людини-реципієнта. Людство тривалий час перебуває у тому чи іншому стресі й, здається, втрачає як усіляку надію на краще майбутнє, так і будь-яку впевненість у завтрашньому дні. Все частіше можна побачити звернення громадян до надреального потойбічного світу у різних формах прояву, таких як відвідування релігійних закладів, ворожіння, астрологія. Великого поширення та схвалення серед людей набув масмедійний малоформатний текст гороскопів – передбачення майбутнього. Саме у таких текстах люди знаходять певну інформацію, що породжує надію на краще, радить варіанти уникнення життєвих труднощів тощо. З точки зору лінгвістики, вважаємо вартим уваги такай малоформатний текст, оскільки він має потужний комунікативно-маніпулятивний характер, що впливає на види активності людини, її погляди, мислення, психо-емоційний стан.

Аналіз досліджень. Інтерес науковців все більше схиляється до дослідження мовленнєвої своєрідності тексту. Це вивчення лінгвопсихології (Бакіна, 2003; Білоусов, 2005), організації художньо-поетичних творів (Мамедова, 2008; Наконечна, 2012) та малоформатних віршованих текстів для дітей (Кузьменко, 2016).

Мета статті. Об'єктом нашого дослідження послугували малоформатні тексти англomовних гороскопів, а предметом – їх предикативна специфіка. Метою наукової розвідки є опис предикативної мережі малоформатних текстів англomовних гороскопів. Відповідно до мети, сформовано низку завдань, таких як простеження домінантів темпоральної мережі, характеристика особливостей модальної мережі та опис прояву персональної мережі.

Подібні задачі обумовили добір методів лінгвокомунікативного підходу до вивчення мовних і мовленнєвих явищ. Головним чином використовувалися загальнонаукові методи, такі як методи індукції та дедукції, аналізу та синтезу, теоретичного узагальнення, конкретизації та абстрагування, описовості, функціонально-граматичного аналізу, оброблення та інтерпретації, систематизації, якісно-кількісних підрахунків.

Виклад основного матеріалу. Результатом мовної компресії є стислий виклад інформації. Стислість, за О. І. Панченко, визначаємо як структурно-семантичну текстову щільність із максимальним насиченням контенту за умови мінімізації

лексичного компонента (Панченко, 1998: 12). Така стислість приводить до утворення малоформатного тексту. Малоформатний текст – це «самодостатня зв'язна змістовна єдність, у якій чітко виражені початок та кінець, чітко простежуються текстові категорії і яка мінімально може бути виражена одним реченням, максимально не повинна перевищувати стандартну сторінку друкованого аркушу» (Леонт'єв, 1969: 168). Отже, до текстів малого формату належить такий жанр, як гороскоп.

У науковій розвідці ми розуміємо гороскоп як публіцистичний або науковий нехудожній текст малого формату вербальної або креолізованої форми, що надає реципієнтам інформацію в атрактивному вигляді стосовно ймовірних майбутніх подій їхнього життя.

Виокремлюють чотири підтипи гороскопів, такі як зодіакальний, етнічний, авторський та спеціальний.

1) Зодіакальний гороскоп являє собою передбачення майбутнього відповідно до знаку Зодіаку, що визначається датою народження.

2) Етнічний гороскоп – це характеристика особи за її датою народження у поєднанні з етнічною міфологією або релігією.

3) Авторський гороскоп – це астрологічний прогноз, який розроблений спеціалістом-астрологом.

4) Спеціальний гороскоп – астрологічне передбачення певної сфери буття людини (здоров'я, кохання, робота тощо).

Комунікативно-функціональна насиченість таких текстів цікава з точки зору предикативної організації – своєрідності єдності мереж, а саме темпоральної, модальної та персональної.

Темпоральна мережа у малоформатних текстах англomовних гороскопів маніфестується видo-часовими формами дієслів та лексичними засобами.

Вживання видo-часових форм, що складає категорійне ядро темпоральності у гороскопах, обумовлено специфікою цих малоформатних текстів.

Співвідношення моменту дії та моменту мовлення може бути різноманітним: дія може збігатися з моментом мовлення, передувати йому або відбуватися після нього (Kuzmenko, 2016).

Продуктивними засобами вираження часових відношень є насамперед граматичний час Індекініт.

З використанням Future Simple побудовано 8:10 розповідних речень малоформатних речень англomовних гороскопів, отже, це найбільш часто вживана форма часу. Цей час використовується для передачі прогнозів, умов та можливих результатів майбутніх дій, які мають відбутися негайно або найближчим часом. *By doing this, your dominance and respect in the house will increase. Today, will be a*

good day in advancements in business and even those into education will get good results (Daily horoscope).

У малоформатних текстах англomовних гороскопів також наявне використання Present Simple. Дослідження показує, що ця видo-часова форма здебільшого вживається не для позначення регулярних, постійних, повторюваних дій, які відбуваються в житті людини, а для вираження її стану (*Those who are married may face a little problem in bliss, so don't take too much tension but rather understand your partner* (Daily horoscope)) або для позначення майбутності дії за умови неможливості вживання часів системи Future у випадках зі сполучниками часу (*Also, expenses that you have made in the past might spoil your budget today, so be careful when you spend your money in the coming days* (Daily horoscope)).

Також частина речень представлена формою Present Continuous для опису дій, що прогресують на момент презентації передбачення інформації гороскопом. *Those who are planning to invest into new projects, try to avoid it for some days as the time is not right* (Daily horoscope).

Нехарактерними для цього жанру малоформатних текстів виявилися такі видo-часові форми, як Past Simple, Past Continuous, Future Continuous, Present Perfect, Past Perfect, Future Perfect, Present Perfect Continuous, Past Perfect Continuous, Future Perfect Continuous.

Формування модальної мережі англomовних малоформатних текстів гороскопів спирається на характеристику змісту цих текстів з точки зору реальності та ірреальності, можливостей і потреб. У лінгвістиці модальність розглядається як мовні універсалії, функціонально-семантична категорія мови та один із знаків речення (Селіванова, 2010: 462). Ми дотримуємося традиційного поділу модальностей на внутрішню (об'єктивну), тобто видову, та зовнішню (суб'єктивну), яка представлена модальними дієсловами, модальними словами, деякими іменниками та прикметниками (Селіванова, 2010: 462).

Згідно з проведеною науковою розвідкою, найактуальнішими для малоформатних текстів англomовних гороскопів є модальні дієслова *should*, *can* та *may*. Це обумовлено характером ймовірності/вірогідності (не стовідсоткової впевненості) гороскопів у реалізації описуваної ситуації, а рекомендаційність залишає можливість самостійного вирішення необхідності тих чи інших дій, тобто відповідальність, свідомість за власні вчинки залишається на особі-реципієнті.

Щоби порадити, порекомендувати щось людині-реципієнту, вживається модальне дієслово *should*. *People suffering from knee pain should take care of their*

health as the weather can harm them more; Those into business should not depend too much on their subordinate employees, try doing it yourself (Daily horoscope).

Однак такі еквіваленти рекомендаційної та порадоної функції, як *ought to*, *had better*, *would rather*, не є преферентними.

Поширеності також набуває *may*. *People with this zodiac sign may face a dispute in the house due to some reason* (Daily horoscope). Отже, малоформатний текст англomовного гороскопу полишає сумніви щодо реалізації передбачень і має лише рекомендаційний характер пропонуваних дій, можливості їх виконання. Невластивими виявилися *might*, *to be allowed to*, *to be permitted to*.

Опис майбутніх дій вербалізується модальністю спроможності за допомогою модального дієслова *can*. *Students who are interested in going ahead with studies can go ahead to join a new course or programme* (Daily horoscope). Еквівалент *to be able to* може траплятися поодиноким.

Модальні дієслова повинності, обов'язку та примусу *must*, *have to* не є актуальними для малоформатних текстів англomовних гороскопів.

Внутрішня модальність відображається переважно в імперативному та умовному стані.

Граматичне вираження модальності малоформатних текстів англomовних гороскопів складається панівним чином з імперативу. Наказові речення мають більш інструкційну форму, ніж наказову, що не зобов'язує людину-реципієнта втілювати у реальність пропонуване. *Under Sunday's skies, try and enjoy spiritual and religious programs with family and close friends as it will help in calmness and peace; Be emotionally strong and don't let others rule or play with your emotions* (Daily horoscope).

Як форма вираження ірреальної модальності імператив вказує на невиконання дії в певний момент – у момент волевиявлення. Емпіричний матеріал демонструє домінування імперативу у другій особі (ти), а саме безпосереднє персональне звернення до реципієнта, що впливає на підсвідомість людини як індивідуалізація рекомендації, тобто ймовірний вихід із (складної) ситуації, вирішення особистих проблем, прорахунок найвигідніших вчинків.

Персональна мережа передає мережеві відносини між учасниками спілкування, поєднуючись із зображеннями одержувача та відправника, і виражає ставлення комунікантів до суб'єкта мовлення (Kuzmenko, 2016).

Присутність другої особи є логічно обумовленою, оскільки тексти гороскопів мають безпосереднє звернення до співрозмовника – реципієнта. Друга особа використовується для вказівок,

рекомендацій, порад. *When compared to other days, today you will be very energetic and dynamic about your work, though you will be very busy with homework that will keep you occupied most of the time* (Daily horoscope).

Продуктивним є також використання третьої особи однини, що описує події, якості, властивості предметів/явищ/обставин. *Furthermore, the day is good to settle pending works, so take out time for that too; For Capricorns, most of the pending or current work will be completed smoothly* (Daily horoscope).

Якщо про третю особу множини можна говорити як про поодинокі вживану, то перша особа однини та множини є винятком.

Висновки. Як будь-який текст, малоформатні тексти англomовних гороскопів постають у вигляді таргетової мовленнєвої дії, як головний спосіб комунікативної міжособистісної інтеракції, у якій віддзеркалюються своєрідність ментальності, характеру, мислення, культури, виховання людини, яка є безпосереднім користувачем таких текстів. Предикативна організація малоформатних англomовних гороскопів базується на триєдності «темпоральність – модальність – персональність». Темпоральна мережа переважним чином ґрунтується на використанні видо-часових формах системи Індефініт. Домінуючими постають Future

Simple (ймовірність реалізації дії), Present Simple (стан людини) та Present Continuous (дія, що прогресує). У модальній мережі має прояв внутрішня та зовнішня модальність. Превалює використання модальних дієслів *should, can, may*. Затребуваним є також використання імперативу, що пояснюється спонуканням до рішучих дій, впевненості позицій на майбутнє, ухилення від сумнівів та припущень, налаштування ментальності людини на спроможності, можливості, повинності. Персональна мережа конституюється на основі другої особи *you*, що акцентує увагу на безпосередньому персонально-особистісному зверненні до реципієнта, важливості індивідуалізації пропонованої інформації, передбачення.

Запропонований лінгвофункціональний погляд на зміст та форму малоформатних текстів англomовних гороскопів може послугувати в перспективі підґрунтям до подальшого розширеного мультипарадигмального дослідження не лише цих текстів, але й інших жанрів малоформатних текстів як прозових, так і віршованих, а також матеріалом для вивчення можуть стати інші природні мови. Більш того, феномен «малоформатний текст англomовних гороскопів» може бути джерелом для розвідок суміжних наук на кшталт психології, філософії, культурології, соціології, логіки, історії.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бакіна Т. В. Література для дітей у контексті культури дитинства. *Мандрівець*. 2003. № 5. С. 44–47.
2. Белоусов А. Ф., Головин В. В., Кулешов Е. В., Лурье М. Л. Детский фольклор: итоги и перспективы. *Первый Всероссийский конгресс фольклористов*. 2005. Т. 1. С. 215–242.
3. Захарова Е. П. Типы коммуникативных категорий. *Проблемы речевой коммуникации*. Саратов : Саратовский университет, 2000. С. 12–19.
4. Леонтьев А. А. Язык, речь, речевая деятельность. Москва : Просвещение, 1969. 214 с.
5. Мамедова А. І. Когнітивно-семантична і комунікативно-функціональна організація німецької народної загадки : автореф. ... канд. філол. наук : спец. 10.02.04 «Германські мови». Донецьк, 2008. 24 с.
6. Наконечна Ю. С. Мовні засоби концептуалізації світу в англomовних віршованих творах для дітей : дис. ... канд. філол. наук : спец. 10.02.04. Київ, 2012. 255 с.
7. Панченко Е. И. Лингвистика сжатого текста (на материале современного русского языка) : дисс. ... докт. филол. наук : спец. 10.02.02. Днепропетровск, 1998. 380 с.
8. Селіванова О. О. Лінгвістична енциклопедія. Полтава : Довкілля, 2010. 844 с.
9. Daily horoscope. URL: <https://www.firstpost.com/living/daily-horoscope-for-12-december-check-astrological-predictions-for-all-zodiac-signs-today-10203311.html>.
10. Kuzmenko A. O. Predicative organization of English infant poetic texts. *Studia Philologica*. 2016. № 6. P. 37–41.

REFERENCES

1. Bakina, T. V. (2003). Literature for children in the context of childhood culture. *Mandrivets – Traveller*, 5, 44–47 [in Ukrainian].
2. Belousov, A. F., Golovin, V. V., Kuleshov, E. V., & Lurie, M. L. (2005). Detskiy folklore: itogi i perspektivy [Children's folk: results and perspectives]. *Perviy Vserossiyskiy kongress folkloristov – The first Inter-Russian congress of folk* (vols. 1), (pp. 215–242). Moscow [in Russian].
3. Zaharova, E. P. (2000). Tipi komunikativnih kategoriy [Types of communicative categories]. *Problemi rechevoy kommunikatsii – Problems of speech communication*. Saratov. Sar. un-ty. P. 12–19 [in Russian].
4. Leontiev, A. A. (1969). Yazik, rech, rechevaya deyatelnost. [Language, speech, speech activity]. M. Prosveschenie. 214 p.
5. Mamedova, A. I. (2008). Kognityvno-semantichna i komunikatyvno-funktsionalna organizatsiia nimetskoj narodnoi zahadky [Cognitive-semantic and communicative-functional organization of German folk riddle]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Donetsk [in Ukrainian].

6. Nakonechna, Yu. S. (2012). *Movni zasoby kontseptualizatsii svitu v anhlomovnyh tvorah dlia ditey* [Language means of conceptualization of a world in English poetry texts for children]. *Candidate's thesis*. Kyiv [in Ukrainian].
7. Panchenko, E. I. (1998). *Linguistica szhatogo teksta (na materiali suchasnogo russkogo yazika)* [Linguistics of compressed text (on the modern Russian language material)]. Doctor's thesis. Dnepropetrovsk. 380 p. [in Russian].
8. Selivanova, O. O. (2010). *Linguistichna entsiclopedia* [Linguistic encyclopedia]. Poltava: Dovkillia. 844 p. [in Russian].
9. Daily horoscope. URL: <https://www.firstpost.com/living/daily-horoscope-for-12-december-check-astrological-predictions-for-all-zodiac-signs-today-10203311.html>.
10. Kuzmenko, A. O. (2016). Predicative organization of English infant poetic texts. *Studia Philologica*. № 6. P. 37–41.